

TER ONDERTEKENING

Nota actief openbaar
Ja

Onze referentie
2026-0000210926

Datum
6 mei 2026

Opgesteld door

[Redacted]

[Redacted]

Samengewerkt met

Bijlage(n)
1

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en
Van Koninkrijksrelaties
CZW/CZ

nota

0.nota bij brief demonstratierecht voor debat

Aanleiding

Op 27 mei vindt het commissiedebat demonstratierecht plaats met minJenV en u. Tijdens het BWO van 14 april heeft u besloten een brief te sturen voorafgaand aan het debat, waarin u een eerste duiding van de opgave uit het coalitieakkoord t.a.v. demonstratierecht aan de Kamer geeft. De inhoud van deze brief is conform de afspraken uit het BWO.

Geadviseerd besluit

Instemmen met het versturen van bijgevoegde brief naar de Kamer, voorafgaand aan het debat op 27 mei [NB: *is verplaatst naar 10 september*].

Kern

Deze nota gaat in op de vier onderwerpen die in de brief aan de orde komen, en de verhouding met de aanbevelingen van het WODC-onderzoek naar demonstratierecht:

- A. Bestuurlijke handhaving en verplaatsing
- B. Strafrechtelijk instrumentarium
- C. Wetsvoorstel landelijk verbod gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties
- D. Praktijk rond abortusklinieken

Toelichting

- A. Bestuurlijke handhaving en verplaatsing

Bestuurlijke verplaatsing:

- In de brief wordt aangekondigd dat er een nieuwe *light* bevoegdheid wordt gecreëerd voor burgemeesters voor het verplaatsen van demonstranten en andere groepen personen.
- Deze bevoegdheid wordt toegevoegd aan de Gemeentewet, zodat het instrument breed toepasbaar is.
- Deze bevoegdheid komt tegemoet aan een sterke behoefte uit de lokale praktijk.
- Uit een eerste verkenning met de praktijk is gebleken dat er minder behoefte is aan een versoepeling van de toepassingsvoorwaarden voor bestuurlijke ophouding, zoals de onderzoekers van het WODC-onderzoek hadden aanbevolen.

Noodbevoegdheid:

Onze referentie

2026-0000210926

Datum

6 mei 2026

- In de brief wordt een verkenning aangekondigd naar het opnemen van een noodbevoegdheid in de Wet openbare manifestaties (Wom).
 - Dit voornemen is in lijn met het WODC-onderzoek, waarin in overweging wordt gegeven om een specifieke noodbevoegdheid in de Wom op te nemen, om de toepassingscriteria voor noodrecht bij demonstraties te verduidelijken.
 - Uit de eerste verkenning met de praktijk blijkt dat burgemeesters en politie in het algemeen uit de voeten kunnen met de noodbevoegdheden uit de Gemeentewet en dat er geen duidelijke behoefte naar noodbevoegdheden in de Wom bestaat.
 - In de verdere verkenning zal daarom gekeken worden naar de uitvoerbaarheid en toegevoegde waarde hiervan.
- B. Strafrechtelijk instrumentarium
- Het WODC-onderzoek heeft geconstateerd dat er in sommige gevallen meer ruimte is voor strafrechtelijk optreden bij demonstraties dan nu door het OM en de rechtspraak wordt benut.
 - In de brief wordt conform het coalitieakkoord aangekondigd dat de strafbepaling van de Wom wordt aangepast, om deze ruimte te expliciteren.
 - Het is nog niet duidelijk hoe de strafbepaling kan worden aangepast. De reactie van het OM op het informatieverzoek over demonstraties ten behoeve van de kabinetsformatie vormt hiervoor een aanknopingspunt, maar geeft geen simpele oplossing.
 - Het is onwenselijk om het juridisch kader dat volgt uit de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens vast te leggen in de Wom, omdat deze jurisprudentie nooit uitgekristalliseerd is. Dat zou juist de ruimte voor de rechter kunnen beperken.
 - Ten aanzien van het uitbreiden van het bestaande wettelijk strafrechtelijk instrumentarium wordt in de brief aangegeven dat het kabinet daar geen aanleiding voor ziet, maar dat u graag met de Kamer in gesprek gaat over alternatieven voor wetgeving.
- C. Wetsvoorstel landelijk verbod gezichtsbedekkende kleding bij demonstraties
- In de brief wordt aangegeven dat het wetsvoorstel in de consultatieronde veel kritische reacties heeft opgeleverd.
 - U geeft aan met de Kamer in gesprek te willen in het debat over mogelijke vervolgstappen.
 - Als alternatief voor een verbod op het dragen van gezichtsbedekkende kleding kan worden gedacht aan een strafverzwarringsgrond in het Wetboek van Strafrecht. Dit alternatief is aangedragen door de politie.
 - Een voordeel van hierboven genoemd alternatief is dat de noodzaak en de proportionaliteit ervan naar onze inschatting beter te onderbouwen zijn.
- D. Praktijk rond abortusklinieken
- In de brief wordt benoemd dat de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 3 december 2025 voldoende handvatten aan het lokaal bestuur biedt om indien nodig op te treden bij demonstraties bij abortusklinieken.

- Dit beeld wordt gedeeld door de gemeenten waarin een abortuskliniek is gevestigd en de VNG. Aanvullende wetgeving is dan ook niet noodzakelijk.
- Aanvullende wetgeving doorkruist het systeem van de Wom waarin het lokaal gezag verantwoordelijk is voor de uitvoering van het demonstratierecht, terwijl zij met de uitspraak van de RvS goed uit de voeten kunnen.
- Ook het WODC-onderzoek geeft aan dat aanvullende wetgeving alleen aangewezen zou zijn als de uitspraak van de RvS niet voldoende ruimte zou geven.

Onze referentie
2026-0000210926

Datum
6 mei 2026

Politieke context

In de Kamer worden er vaker oproepen gedaan om het demonstratierecht in te perken, veelal in reactie op demonstraties die uitmonden in ernstige incidenten (0,03% van alle demonstraties). Vanuit zijn verantwoordelijkheid voor de waarborging van grondrechten heeft het ministerie van BZK altijd een terughoudende lijn bepleit bij het inperken van het demonstratierecht.

Financiële overwegingen

Vanuit financieel oogpunt geldt dat iedere maatregel die het demonstratierecht beperkt, zal moeten worden uitgevoerd door burgemeesters, politie, OM en de rechtspraak. Voor de capaciteit die dit hun kost, zullen zij naar het Rijk kijken. Op de begroting van BZK/CZW zijn hiervoor geen middelen beschikbaar.

Uitvoering

Gemeentes, politie en OM geven aan goed uit de voeten te kunnen met de Wom en niet gebaat te zijn bij ingrijpende aanpassingen van het wettelijke stelsel. De implementatie en uitvoering hiervan kost hun in beginsel schaarse capaciteit en leidt tot meer administratieve lasten.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Motivering

In de openbaar gemaakte versie van deze nota zijn alle persoonsgegevens van ambtenaren geanonimiseerd.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Brief aan de Kamer	